

EBÛ KEBİR el-HÜZELİ

karşı çıkması üzerine Ebû Kebîr'in karısının teşvikiyle onu öldürmek istediği, fakat bunu başaramadığı kaydedilmektedir. Ancak bunun tam aksine Teebbeta'nın Ebû Kebîr'in annesiyle evlendiği de rivayet edilmektedir. Bazı araştırmalarda ise her iki rivayetin de doğruluğu şüpheyile karşılanmakta, bu olayların yititlik ve kahramanlıkla ilgili bazı şiirlerinin izahı için sonradan tasarlandığı öne sürülmektedir. Teebbeta Şerran'ın Ebû Kebîr'in yakın arkadaşı olduğuna dair rivayet de doğru değildir. Zira kabileleri arasında sürekli bir mücadelenin bulunması yanında Teebbeta'nın hicretten yaklaşık seksen yıl önce (540) ölmüş olması, bu arkadaşılığın zaman bakımından da mümkün olmadığını göstermektedir.

Hüzeyl kabilesinden yüz otuz kadar şair yetiştiği ve bunlardan önemli kırk şairin en güçlülerinden birinin Ebû Kebîr olduğu rivayet edilir. Bazı kaside ve beyitleri Ebû Temmâm'ın *el-Hamâse*'si, İbn Kuteybe'nin *eş-Şi'r ve's-şu'a-râ*'sı gibi kaynaklarda yer almış, Sükkerrî de onun kasidelerini *Şerhu eş'âri'l-Hüzeliyyîn* adlı eserinde bir araya getirerek şerhetmiştir. Bayraktareviç tarafından Fransızca tercümesi ve şerhiyle birlikte neşredilen otuz sekiz beyitlik "Lâmiyye"si (JA, CCIII [1923], s. 59-115) ve divanındaki şiirler, daha sonra yayımlanan *Dîvânü'l-Hüzeliyyîn*'de (II, 88-115) yer almıştır (ayrıca bk. Abdülvehhâb es-Sâbûnî, s. 59). Bayraktareviç, Ebû Kebîr'e ait olmadığı halde ona izâfe edilen şiirleri de divanıyla beraber önce *Journal Asiatique*'te (CCXI [1927], s. 5-94), daha sonra da müstakil olarak yayımlamıştır (Paris 1927).

BİBLİYOGRAFYA :

Dîvânü'l-Hüzeliyyîn (nşr. Dârü'l-Kütüb), Kahire 1948, II, 88-115; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, II, 561-565; İbnü'l-Mu'tez, *Tabakâtü'tt-ş-şu'arâ* (nşr. Abdüssettâ Ahmed Ferrâc), Kahire 1981, s. 186; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba'* (nşr. D. S. Margoliouth), Kahire 1930, VI, 97; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VI, 262; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), VII, 343; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hizânetü'l-edebe* (Bulak), III, 466-473; Sezgin, GAS, II, 251-252; Abdülvehhâb es-Sâbûnî, *Şu'arâ ve devâin*, Beyrut 1978, s. 59-60; Zirikî, *el-A'lam* (Fethullah), III, 250; Fehim Bajraktareviç, "La Lâmiyya d'Abû Kabîr al-Hudalî", JA, CCIII (1923), s. 59-115; a.mlf., "Le Diwân d'Abû Kabîr al-Hudalî", a.e., CCXI (1927), s. 5-94; a.mlf., "Ebû Kebîr", İA, IV, 33-34; a.mlf., "Abû Kabîr el-Hudhalî", EI² (Fr.), I, 134-135.



İBRAHİM SARMIŞ

EBÛ KEBŞE

(أبو كبشة)

Ebû Kebşe Süleym
(ö. 13/634)

Hz. Peygamber'in âzatlı kölesi.

Fars asıllı olup Mekke'nin veya Devs kabilesinin Araplaşmış halkındandır. Adının Evs veya Seleme olduğu da rivayet edilir. Hz. Peygamber'in satın alıp hürriyetine kavuşturduğu otuz küsur köleden biri olan Ebû Kebşe'nin nasıl köle olduğu bilinmemektedir.

Ebû Kebşe Medine'ye hicret edince, daha önce Resûl-i Ekrem'i Kubâ'daki evinde birkaç gün misafir eden Medine eşrafından Külsüm b. Hidm'in evinde kaldı. Hz. Peygamber'le birlikte Bedir ve Uhud başta olmak üzere bütün gazvelere katıldı. İbn Hişâm'ın verdiği bilgiye göre Bedir Gazvesi'nde müslümanların sadece yetmiş devesi olduğundan Hz. Hamza, Zeyd b. Hârise ve Ebû Kebşe ile Hz. Peygamber'in Habeş asıllı âzatlı kölesi Enese (Üneyse) aynı deveye nöbetleşe binmişlerdir (*es-Sîre*, II, 264).

Hadis rivayet ettiğine dair kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmayan Ebû Kebşe, Hz. Ömer'in halife seçildiği gün (22 Cemâziyelâhîr 13/23 Ağustos 634) vefat etmiştir. Ölüm tarihi 23 (643-44) olarak da zikredilmektedir.

Ashap arasında ayrıca Ebû Kebşe el-Enmârî el-Mezhicî adlı bir kişi bulunmakta olup onun Resûlullah ile Hz. Ebû Bekir'den rivayette bulunduğu bilinmektedir (İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 209). Enmârî'nin râvilerini Ebû Kebşe Süleym'in râvileri gibi gösteren İbn Abdülberr'in bu iki kişiyi birbirine karıştırdığı anlaşılmaktadır (*el-İst'âb*, II, 75). Tâbiîn muhaddisleri arasında da Ebû Kebşe künyesiyle bilinen iki kişi vardır. Bunlardan biri Ebû'd-Derdâ, Sevbân ve Abdullah b. Amr gibi sahâbîlerden hadis rivayet eden Ebû Kebşe es-Selûlî diğeri de Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin rivayetinde bulunan Ebû Kebşe es-Sedûsî el-Basrî'dir. Bunların Ebû Kebşe Süleym ile bir ilgisi yoktur.

Hz. Peygamber'in süt annesi Halîme'nin kocası ile anne tarafından dedesi olan ve kendisine çok benzediği rivayet edilen Vehb b. Abdümenâf'ın künyeleri de Ebû Kebşe idi. Kureyşli müşrikler Resûl-i Ekrem'e, bu kişilerle onun arasında ilgi kurmaları veya putperest Araplar'dan farklı bir inanışa sahip olan ve yıldızla tapan Ebû Kebşe el-Huzâi'ye ben-

zetmeleri sebebiyle İbn Ebû Kebşe derlerdi.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 122, 264, 334; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 49; İbn Hibbân, *eş-Şikât*, II, 159-160; Ebû Nuaym, *Hilye*, II, 20; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, II, 75; IV, 164-165; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, II, 448; VI, 261-262; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 312; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 75; IV, 165; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 209; Âmirî, *Behcetü'l-meâhil ve buğyetü'l-emâsil* (nşr. M. Sultan en-Nemkânî), Kahire 1330-31, II, 150; Mehmed Zihni, *el-Hakâik*, İstanbul 1310-11, I, 135.



ALİ YARDIM

EBÛ KİLÂBE el-CERMÎ

(أبو قلابة الجرمي)

Ebû Kilâbe Abdullâh b. Zeyd
b. Amr el-Cermî
(ö. 104/722)

Muhaddis ve fakih tâbiî.

Basra'da doğdu. Aslen Yemâme'de yaşayan Cermoğulları'ndandır. Hadis öğrenmek için Mekke, Medine, Şam gibi ilim merkezlerini dolaştı. Sadece bir hadisi öğrenebilmek maksadıyla Basra'dan Medine'ye seyahat ettiği kaynaklarda zikredilmektedir. Ebû Hüreyre, Semüre b. Cündeb, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer, Enes b. Mâlik gibi sahâbîlerden ve bazı tâbiîlerden hadis rivayet etti. Kendisinden de Katâde b. Diâme, Sâbit b. Eslem el-Bünânî, Yahyâ b. Ebû Kesir, Eyyûb es-Sahtiyânî ve Âsım el-Ahvel gibi tâbiîler hadis öğrendiler. Rivayetleri *Kütüb-i Sitt*e'de yer alan Ebû Kilâbe çok hadis bilen sika* bir muhaddisti.

Elli yaşında iken kendisine Basra kadılığı teklif edilmişse de bu görevi kabul etmedi. Haccâc'ın bu konudaki ısrarından kurtulmak için Yemâme'ye, daha sonra da Dimaşk'taki Dâriyyâ'ya kaçtı ve buraya yerleşti. Buna rağmen kadılığı kabul etmesi için yapılan aşırı ısrar karşısında bu defa Halife Abdülmelek b. Mervân'dan yardım istemeye mecbur oldu ve ancak onun müdahalesi üzerine bu işten kurtulabildi. Kendisinin kadılığı en iyi yapacak kimselerden biri olduğunu bilen talebesi Eyyûb es-Sahtiyânî, bu görevi kabul etmesi halinde insanlara âdil davranacağını ve böylece daha fazla sevap kazanacağını hatırlattınca Ebû Kilâbe, denize düşenin her an için boğulma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu söyleyerek görevin mânevî sorumluluğundan korktuğunu ifade etti.

Ebû Kilâbe vefatından önce gözlerini kaybetti ve vücuduna felç geldi. Buna rağmen halinden şikâyet etmeksizin Al-